

Dijete kao žrtva narušenih obiteljskih odnosa

Huljev, Kristina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:383967>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**DIJETE KAO ŽRTVA NARUŠENIH
OBITELJSKIH ODNOSA**

KRISTINA HULJEV

Split, lipanj 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek: Odsjek za Učiteljski studij Filozofskog fakulteta u Splitu

Studij: Učiteljski studij

Predmet: Obiteljska pedagogija

DIJETE KAO ŽRTVA NARUŠENIH OBITELJSKIH ODNOSA

STUDENTICA

Kristina Huljev

MENTORICA

doc. dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Split, lipanj 2023.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Obitelj i obiteljsko funkcioniranje	2
2.1. Vrste obitelji	2
2.2. Odnosi u obiteljskom sustavu	3
2.3. Potrebe djece i roditelja	4
2.4. Zdravo i poticajno obiteljsko okruženje	4
2.5. Dijete u obitelji	5
3. Roditeljstvo i izazovi u roditeljstvu	7
3.1. Odgovorno roditeljstvo.....	7
3.2. Dobro roditeljstvo.....	9
3.3. Roditeljska kontrola.....	8
3.4. Važnost kompetencija koje bi roditelji trebali posjedovati	9
4. Odgoj kao preduvjet stvaranja zdrave i funkcionalne obitelji	10
4.1. Obiteljski odgoj	10
4.2. Koordinate obiteljskog odgoja.....	10
4.3. Obiteljski i roditeljski odgoj	11
5. Brak i rad na dobrom braku	13
6. Važnost komunikacije unutar obitelji	15
6.1. Vrste komunikacije u partnerskim odnosima	16
7. Narušeni obiteljski odnosi.....	18
7.1. Funkcionalne i disfunkcionalne obitelji	18
7.2. Posljedice i kazne	19
8. Dijete kao žrtva narušenih obiteljskih odnosa	21
8.1. Vrste i oblici nasilja u obitelji.....	21
8.1.2. Nasilje među partnerima.....	26
8.2. Dijete kao žrtva za vrijeme brakorazvodne parnice	22
8.3. Dijete kao žrtva egzistencijalnih problema u obitelji	26
8.4. Dijete kao žrtva uslijed problema s ovisnošću jednog ili obaju roditelja	27
9. Empirijski dio.....	28
9.1. Problem i cilj istraživanje	28
9.2. Hipoteze, zadaci i varijable istraživanja	28
9.2.1. Hipoteze istraživanja.....	28

9.2.2. Zadaci istraživanja	28
9.2.3. Varijable istraživanja	29
9.3. Metodologija istraživanja	29
9.3.1. Instrumenti	29
9.3.2. Uzorak	29
9.3.3. Postupak	30
9.4. Metoda analize podataka	30
10. Zaključak.....	35
11. Literatura.....	36
12. Prilozi.....	38
Sažetak	45
Abstract	46

1. Uvod

Tema ovoga diplomskog rada je istražiti kako dijete postaje žrtvom narušenih obiteljskih odnosa. Prvo ćemo se osvrnuti na važnost obiteljskih odnosa koji su polazište funkcioniranja svake obitelji, bez čega nema ulaza u nijednu drugu domenu suživota. Vrlo je važna i kvaliteta odnosa unutar obitelji, kao i njihova funkcionalnost. Funkcionalni obiteljski donosi uključuju zdravo funkcioniranje jedne obitelji, međusobno razumijevanje, potporu i izvor kvalitetne komunikacije. Disfunkcionalni obiteljski odnosi obuhvaćaju loše funkcioniranje jedne obitelji. Takva obitelj ima vrlo lošu međusobnu komunikaciju, prevladavaju svađe, članovi obitelji nemaju međusobno razumijevanje jedni za druge i međusobno se ne poštuju. Vrlo je važna klima koja prevladava u obiteljskom domu. Ukoliko je obitelj prožeta funkcionalnim odnosima, utoliko je omogućena kvalitetna okolina za kvalitetan razvoj djeteta. Jednako tome, ukoliko u obiteljskom domu prevladavaju loši obiteljski odnosi odnosno disfunkcionalni obiteljski odnosi, to može ostaviti traga i na samom djetetu. Dijete koje odrasta u takvoj okolini i samo stječe takav obrazac ponašanja, čime se značajno narušava kvaliteta njegovoga života. U svrhu ovoga diplomskog rada provedeno je istraživanje čija je svrha bila ispitati stavove roditelja o obiteljskim odnosima i kvaliteti komunikacije u obitelji. U istraživanju je sudjelovalo 65 roditelja. Većina sudionika stanovnici su Šibensko-kninske županije. Prema dobivenim podacima, ispitanici su različitih dobnih skupina, u rasponu od 23 do 70 godina. U ispitivanju je sudjelovalo 84.6% žena i 15.4% muškaraca. Istraživanje je provedeno tijekom listopada i studenoga 2022. godine putem online platforme *Google docs*. Prije rješavanja upitnika sudionicima je u upitniku objašnjena svrha ispunjavanja te su informirani o anonimnosti dobivenih podataka.

2. Obitelj i obiteljsko funkcioniranje

Obitelj je primarna društvena zajednica i predstavlja jednu od najznačajnijih zajednica za bitak svakog pojedinca. Pojam obitelj moguće je povezati s glagolom „obitavati“, što objašnjava važnost i potrebu pojedinaca koji su članovi obitelji da zajedno žive i dijele svoju svakodnevnicu. Obitelj promatramo kao sustav koji se može sastojati od nekoliko podsustava (roditeljski podsustav, podsustav djeca, podsustav roditelj-dijete...). Vrlo je važno da svaki sustav i podsustav funkcioniraju i da se međusobno nadopunjuju (Ljubetić, 2007). Iz toga proizlazi postojanje funkcionalnih i disfunkcionalnih obitelji o kojima ćemo više govoriti u nastavku ovoga rada.

Tradicionalni način shvaćanja pojma obitelji odnosi se na heteroseksualne roditelje i njihove potomke. Obitelj je temeljna ljudska zajednica i kao takva treba zadovoljavati najbolje interese svih članova takve zajednice. S obzirom na to da je obitelj primarna zajednica s kojom se susrećemo i kroz koju svaki čovjek odnosno dijete stječe osnovna pravila ponašanja, izrazito je važno da dijete bude član funkcionalne obitelji uz koju može izrasti u mentalno i fizički zdravu mladu osobu. Dužnost je svake obitelji međusobno poštovanje, suosjećanje, briga i zadovoljenje najboljih interesa svojih srodnika (Ljubetić, 2007).

„Ističe se kako svaki pojedinac tijekom svog života pripada najmanje dvjema obiteljima:

- 1) roditeljskoj obitelji (u kojoj su dobili glavne smjernice za daljnji život) i
- 2) vlastitoj obitelji u kojoj su ona ili on roditelj i formiraju optimalno okruženje za cjelovit razvoj djeteta“ (Ljubetić, 2007, 5).

2.1. Vrste obitelji

Obitelj možemo podijeliti na užu i širu obitelj. Uža obitelj nazivamo i nuklearna obitelj, a čine ju roditelji i njihova djeca. Proširenu obitelj ili obitelj u širem smislu sačinjavaju roditelji, njihova djeca i ostala rodbina (Ljubetić, 2007). U suvremenom dobu sve je učestalija pojava jednoroditeljskih obitelji. To su obitelji u kojima živi samo jedan od roditelja s djecom ili samo jednim djetetom te sam skrbi o njima. Takve obitelji nazivaju se samohranim obiteljima, točnije takvi roditelji nazivaju se samohranim roditeljima (Grgec-Petroci, Lacković, Maleš, 2013).

Usmjerenost isključivo na broj članova obitelji bliža je tradicionalnom razumijevanju obitelji. Tradicionalno razumijevanje obitelji podrazumijevalo je to da se u obitelji točno znalo koje su uloge njenih članova, pa je tako otac bio glava kuće te se obitelj ogledala preko oca koji je imao posao i majku koja je bila nezaposlena i ostajala kod kuće s djecom, skrbila o njima i o domaćinstvu. Danas se takav model napušta zbog različitih čimbenika kao što su npr. učestali razvodi, izvanbračne veze, samohrane majke, obitelji pomoraca i sl. U odnosu na tradicionalne obitelji, moderne obitelji su one unutar kojih postoji raspodjela poslova (Rosić i Zloković, 2002).

Obitelj je primarni životni sustav čiji su sastavni dijelovi međusobno povezani. Obitelj određuje skup pravila odnosno određene su uloge svakog člana jedne obitelji koja kao takva uspostavlja strukturu moći, razvija različite oblike komunikacije, puteve dogovora i rješenja određenih problema. Obitelj ne smijemo promatrati kao skup pojedinaca jer se radi o zajednici koja je puno složenija od toga. Individue su u obiteljskom sustavu povezane uzajamnim emocionalnim vezama i privrženosti. „Ulazak u obiteljski sustav omogućen je brakom i rođenjem. Moguće je birati različite puteve, a tri su glavna izbora:

- 1) Patrijarhalna obitelj definirana je kao ona u kojoj čovjek odnosno roditelj u svakoj situaciji zna što je najbolje za njegovo dijete.
- 2) Demokratska obitelj definirana je kao ona obitelj koja podržava uvjerenje da dijete najbolje poznaje svoje potrebe.
- 3) Ravnopravna obitelj je ona u kojoj svi njeni članovi imaju jednaka prava“ (Pašalić Kreso, 2012, 51).

2.2. Odnosi u obiteljskom sustavu

S obzirom na postojanje različitih vrsta obitelji, unutar svakog obiteljskog sustava vladaju i različiti odnosi. Među njima su najznačajniji simetričan, komplementaran i recipročan obiteljski odnos. Simetričan odnos je kompetitivan i dovodi do stalnih sukoba partnera za poziciju ispravnijeg, boljeg i sl. U takvom se odnosu partneri nadmeću oko svega i ne mogu jedno bez drugoga, iako ponekad izgleda kao da ne mogu funkcionirati ni zajedno (Janković, 1996, 75). Komplementaran odnos uvažava nejednakosti među partnerima. Ono što jedan partner posjeduje, drugi uopće ne posjeduje; primjerice, jedan je partner izuzetno topao i nježan,

dok je drugi hladan i rezerviran. Takva komplementarnost sama po sebi ne dovodi do sukoba, ali ni ne pridonosi kvaliteti obiteljskih odnosa (Janković, 1996, 75).

2.3. Potrebe djece i roditelja

Za uspostavu dobrih obiteljskih odnosa vrlo je važno da su sve strane zadovoljene, kako potrebe djece tako i samih roditelja. Zadovoljenje je potreba svih članova obitelji i od izuzetne je važnosti za funkcioniranje obitelji i formaciju zdrave obitelji kvalitetnih obiteljskih odnosa. Rogers prema Kranželić Tavra (2002) potrebe definira kao ljudsko ponašanje koje je odlikovano konstantnom potrebom za rastom i razvojem. Također, postoji i Maslowljeva hijerarhija potreba u kojoj ističe da skupina potreba koja se zadovolji prestaje biti motivator za zadovoljenjem onih potreba koje nisu zadovoljene. Prvu razinu Maslowljeve piramide potreba predstavljaju primarne i biološke potrebe poput disanja, spavanja, hranjenja i vode. Drugi stupanj predstavljaju potrebe za sigurnošću, poštovanjem, uspjehom i stabilnošću. Treći stupanj predstavlja ljubav i pripadanje koje obuhvaćaju obitelj, radne grupe, izgradnju odnosa i privrženost. Četvrti stupanj predstavlja poštovanje odnosno postignuća, status, odgovornosti i reputaciju. Peta i posljednja razina predstavlja potrebu za samoostvarivanjem koja je ujedno definirana i kao najvažnija potreba (Kranželić Tavra, 2002).

Janković (2008) ističe kako se unutar obitelji mogu zadovoljiti sve potrebe njenih članova te da su roditelji ti koji trebaju težiti tome da zadovolje kako svoje, tako i potrebe svoje djece. Ako ne dođe do zadovoljenja potreba svih članova jedne obitelji, može doći do nezadovoljstva, sukoba, frustracija i sl., što može značajno narušiti kvalitetu odnosa unutar obitelji.

2.4. Zdravo i poticajno obiteljsko okruženje

Zadovoljenje potreba svih članova obitelji jedan je od ključnih preduvjeta za stvaranje zdrave i poticajne obitelji. Kako bi kvaliteta odnosa unutar obitelji bila što bolja, važno je postojanje zdravog i poticajnog ozračja u obitelji. Postojanje ovakvog ozračja jako je važno za dijete. Takva obitelj djetetu osigurava zadovoljenje svih njegovih potreba sve dok ne ostvari potpunu samostalnost. U školskoj dobi najvažniju ulogu imaju roditelji i njihova emocionalna potpora. Obitelj postavlja životnu i dnevnu organizaciju, uspostavlja pravila ponašanja i sl. Poticajna

sredina za dijete izrazito je važna kako bi se mogao odvijati cjelokupan i nesmetani razvoj djeteta (Čudina-Obradović i Obradović, 2006, 295-296).

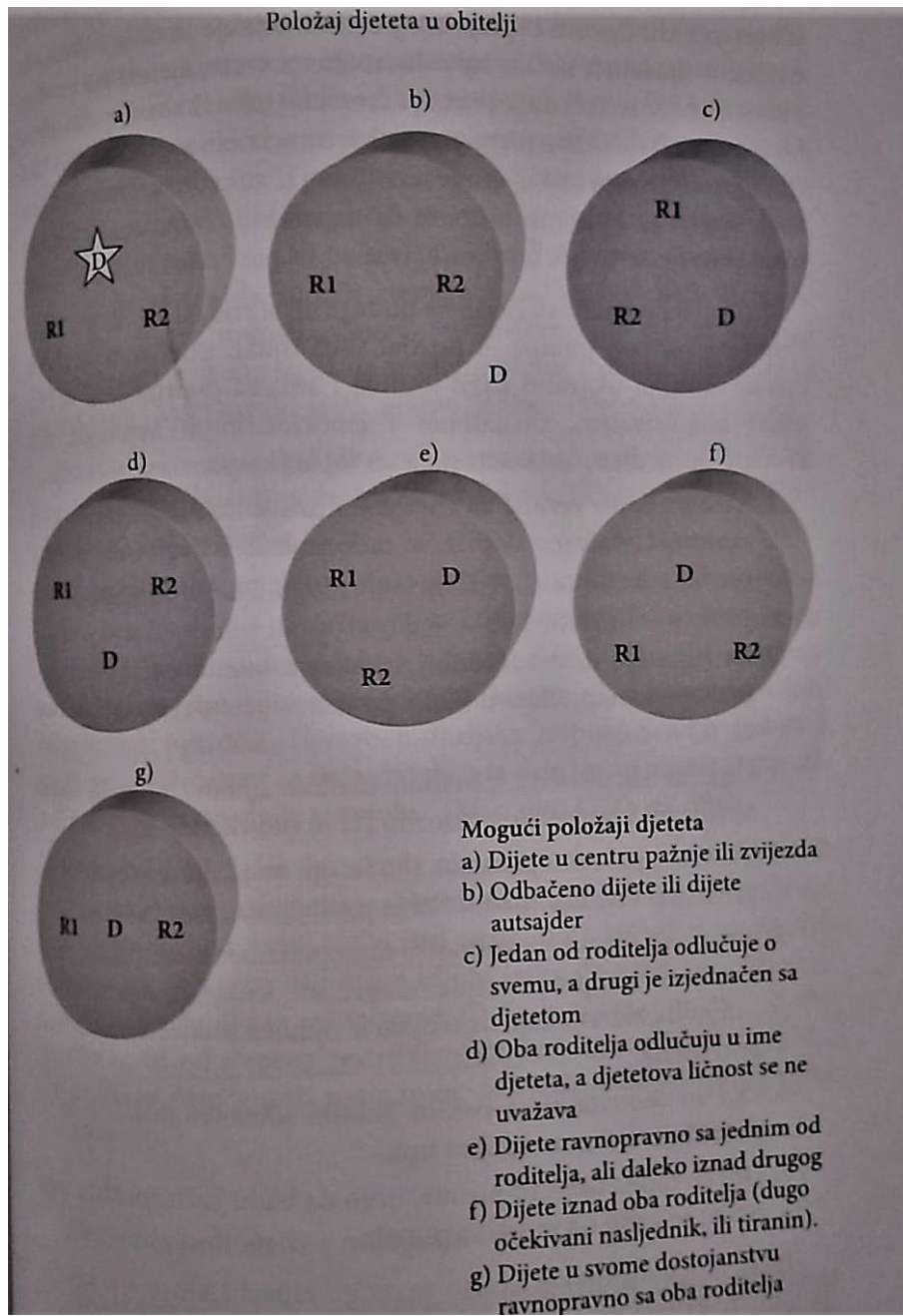
Upravo zbog svoje nezamjenjivosti i važnosti koju ima za pojedinca, Zloković (2002) navodi kako je roditeljski utjecaj to veći na dijete što je dijete mlađe dobi. Također, ističe kako odnosi unutar obitelji ostavljaju utjecaj na cjelokupan razvoj djeteta. Opisuje kako se kvaliteta odnosa unutar obitelji može odraziti na ponašanja djece, a ovisi o stupnju povezanosti na relaciji roditelj-dijete te o vrsti ponašanja koja roditelji usmjeravaju prema djeci. Ako postoji visok stupanj povezanosti između roditelja i djece, dijete će biti samopouzdanije, a ako povezanost i ponašanja roditelja prema djeci nisu adekvatna, djeca će razvijati anksiozna i nezrela ponašanja. Samopouzdana djeca pokazuju visoku razinu tolerancije na stres, poštuju dogovore i pravila i sklona su pomagati drugoj djeci. Anksiozna djeca često preuzimaju veći osjećaj krivnje za sve, dok su nezrela sklona razdražljivosti, plačljivosti i umoru (Rosić i Zloković, 2002). Stoga se važnost odnosa između članova obitelji, a prije svega stupnja povezanosti između članova obitelji i odgovornosti koju roditelji preuzimaju za kvalitetu tih odnosa, mogu smatrati povodom za ovo istraživanje i daljnju elaboraciju teme.

2.5. Dijete u obitelji

U idealnim okolnostima na obitelj možemo gledati kao na savršeno iskrojen sustav pažljivo odabranih elemenata koji bi što manje škodili djetetu i njegovom razvoju. Svi su vanjski utjecaji prema ovom poimanju prethodno cenzurirani i pročišćeni kako bi djetetu nanosili što manju štetu na putu njegovoga odrastanja. Sva odstupanja od ovakvog poimanja unutar jedne obitelji tretiraju se kao neuspješna ili nezadovoljavajuća. Međutim, valja znati kako zaštita djeteta nije uvijek moguća jer se utjecaji vanjskog svijeta nekako uvijek provuku kroz „vrata“ obiteljskog doma. Obitelj je ta koja djetetu omogućava da doživljava istinska iskustva i da ih stiče sukladno svom odrastanju. Ako se ne uvažavaju snage i otpornosti djeteta, tada vanjski utjecaj vrši pritisak na dijete i ne manifestira se na zadovoljavajući način. Ako je pritisak znatno veći od djetetovih sposobnosti, takva situacija djetetu može donijeti mnoge poremećaje i devijacije u razvoju i daljnjem ponašanju (Pašalić Kreso, 2012., str. 196-200).

Djetetov položaj u obitelji razlikuje se od obitelji do obitelji i kvaliteti međusobnih odnosa. Pozicija djeteta u obitelji ovisi o osobnosti roditelja i ozračju koje vlada u obitelji. Tako dijete

može biti ili u centru pažnje ili odbačeno. Pozicije djeteta u obitelji objasnila je Pašalić Kreso, a prikazane su na Slici 1.

Slika 1. Položaj djeteta u obitelji (Pašalić Kreso, 2012, str. 211)

3. Roditeljstvo i izazovi u roditeljstvu

Svi znaju kako je roditeljstvo jedna od najbitnijih životnih uloga, koliko prelijepa toliko i zahtjevna. Međutim, važno je znati kako postoji izrazito malo smjernica koje nas upućuju u to kako biti dobar roditelj. Postoje pogledi na roditeljstvo koji su nekada postojali i nametali se, ali i koji su se do danas mijenjali. Razlikujemo tradicionalni i suvremeni pogled na roditeljstvo (Ljubetić, 2007).

Tradicionalni pristup zalagao se za poniznost djeteta bez posjedovanja kritičkog stava, što se ujedno smatralo pozitivnom osobinom kod djeteta i onoga što se želi postići roditeljstvom. Juul (2004) navodi kako je obitelj stoljećima gledana kao struktura moći, a odrasli su bili ti koji su imali nadmoć nad djecom. Na tome su se gradili temelji odgoja mnogih generacija s koljena na koljeno kako bi se poželjni stavovi, vrijednosti i norme ponašanja prenosili na djecu, a ona su ih pasivno preuzimala. Pojedini roditelji teško prihvaćaju suvremeni pogled na roditeljstvo pridržavajući se onog starijeg i tradicionalnog. Smatraju kako je roditelj taj koji mora imati nadmoć nad djetetom jer je on stariji i mudriji. Suvremeni pogled na roditeljstvo protivi se takvom poimanju roditeljstva te se zalaže za to da roditelji moraju shvatiti djetetove potrebe i pravovremeno i pravovaljano na njih reagirati (Buljan Flander i sur., 2018, 21-22).

S obzirom na to da se ova dva pogleda na roditeljstvo suprotstavljaju jedan drugome, često zna doći do zbunjivanja roditelja kod izbora pravilnog načina odgoja. U novije doba važno je istaknuti i pozitivno roditeljstvo koje uključuje disciplinu i vodstvo roditelja u pravilnim mjerama. Također je važno postavljanje granica za koje se zalaže i suvremeni odgoj, unutar kojeg se opisuje kako dobro postavljena granica treba uvažiti potrebe i jedne i druge strane odnosno kako potrebe roditelja tako i djeteta (Buljan Flander i sur., 2018, 21-26).

3.1. Odgovorno roditeljstvo

Za biti odgovoran roditelj jako je važno postići ravnotežu putem kontroliranja vlastitih ponašanja i ravnomjernog zadovoljavanja svih potreba poput moći, slobode, ljubavi... Roditelj koji je sposoban uspostaviti ravnotežu ima predispozicije za odgovorno roditeljstvo, no hoće li te predispozicije i iskoristiti, ovisi o njemu. Odgovoran roditelj razumije dijete, ali i samoga sebe. Takav roditelj ima jasan cilj roditeljstva, a za njega je to podizanje maštovite, dinamične, samosvjesne, sigurne i kompetentne djece. „Roditeljsko djelovanje prema tom cilju odnosi se

na razvoj pet sposobnosti: vještu uporabu informacija, pozitivan odnos prema ljudima, uspješno svladavanje promjena, kako biti građanin svijeta i naučiti kako učiti“ (Ljubetić, 2012, 114).

3.2. Dobro roditeljstvo

Pored odgovornog roditeljstva postoji i dobro roditeljstvo. Dobro roditeljstvo predstavlja ono roditeljstvo koje je osjetljivo na djetetove mogućnosti i usmjereno na postizanje razvojnih zadataka. Takvo roditeljstvo postiže ciljeve emocionalne i razvojne sigurnosti. Istaknuto je kako odgojni stil i postupci te samo roditeljstvo uvelike utječu na razvojne rezultate svakog djeteta. U prvim dvjema godinama života dobro roditeljstvo usmjereno je prema zdravom društveno-emocionalnom razvoju djeteta i razvoju njegovih kognitivno-motivacijskih komponenti. Te ciljeve moguće je postići uspostavom privrženosti, toplinom, poticajem i neograničenom brigom za dijete. Odgojni ciljevi osnovnoškolskog razdoblja su: uspostaviti prijateljske i suradničke veze s vršnjacima, uspostaviti samokontrolu, uspostaviti prosocijalnu orijentaciju, razviti dobru sliku o samome sebi te jačati samopouzdanje i intelektualni razvoj (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

3.3. Roditeljska kontrola

Kako bi se uspostavilo dobro i odgovorno roditeljstvo, važno je uspostaviti dobru roditeljsku kontrolu. Roditeljska kontrola značajan je element u odnosima na relaciji roditelj – dijete, kao i u samom kreiranju obiteljskog ozračja. Osnovno pitanje koje se u ovom dijelu postavlja je: „Trebaju li roditelji strogo kontrolirati svoje dijete ili ga trebaju malo kontrolirati i tako poticati dječju autonomnost“? Točan odgovor na ovo pitanje ovisi o razini restriktivnosti koju roditelj koristi, kao i o ravnoteži koju je važno uspostaviti između djelovanja roditeljske ljubavi i kontrole. Kako bi se te dvije stavke izbalansirale, dobro je da u obitelji vlada dobar i prikladan način odgoja. Istaknuto je kako postoje dvije različite vrste kontrole, bihevioralna i psihološka kontrola, koje nisu nužno međusobno povezane. „One se razlikuju u tome na koje područje roditelji usmjeravaju kontrolu pri discipliniranju djece i reguliranju njihovoga ponašanja. Dok psihološka kontrola obuhvaća nametljivo roditeljsko ponašanje, sarkazam, manipulaciju osjećajem krivnje te omalovažavanje, bihevioralna kontrola pak uključuje razumno postavljanje i provođenje pravila i granica kojima se oblikuje ponašanje djeteta, te nadzor

dječjih aktivnosti. Prema tome, dimenzija biheviornalne kontrole općenito je pozitivna i korisna za djecu, te je dominantno povezana s pozitivnim, dok je psihološka kontrola povezana s negativnim razvojnim ishodima. Osim uobičajene kontrole postoji i psihološka kontrola koja se odnosi na pokušaje „da se dijete učini emocionalno zavisnim od roditelja, na sprječavanje razvoja dječje nezavisnosti“ te na manipulirajuća ponašanja roditelja koja uključuju izazivanje srama i krivnje, uskraćivanje ljubavi te druge manipulativne oblike discipline koji su štetni za dijete. Ovakav oblik kontrole karakterističan je za autoritarni stil odgoja. Pojedini radovi ukazuju na negativne posljedice psihološke kontrole, koja se može definirati i kao pokušaji kontrole koji remete psihološki i emocionalni razvoj djeteta. Dakle, možemo zaključiti kako se psihološkom kontrolom upravlja dječjim razmišljanjima i ponašanjima te se tako onemogućava djetetu da odraste u samostalnu individuu nezavisnu od roditelja. Stoga je važno da roditelji pri odgoju djeteta ne koriste ili barem minimalno koriste takva manipulirajuća ponašanja kojima se narušava djetetova individualnost“ (Oreč, 2020, 24-27).

3.4. Važnost kompetencija koje bi roditelji trebali posjedovati

Kako bi roditelji mogli uspostaviti ispravnu roditeljsku kontrolu, važno je da posjeduju različite kompetencije. Kompetencije su „sposobnost na djelu“ odnosno sposobnost pojedinca da uspješno obavi određenu zadaću. Podrazumijeva kompetenciju znanja, vještina, stavova i vrijednosti koji su pojedincu neophodni za uspješno ostvarivanje zadanih ciljeva. U suvremenoj literaturi nailazi se na objašnjenje prema kojemu su kompetencije kompletan sustav koji obuhvaća kognitivne vještine, stavove i ne-kognitivne komponente. Visoka razina kompetencija pretpostavka je opstanka i uspješnosti pojedinca i društva (Ljubetić, 2012).

Kompetentan roditelj posjeduje tako zvane metakompetencije čije su osnovne komponente:

- funkcionalna (sposobnost uspješnog rješavanja velikog broja zadaća koje su stavljene pred roditelja, kako bi se postigao određeni cilj),
- osobna ili ponašajna (sposobnost izbora ponašanja prikladnih u zadanim situacijama),
- spoznajna/kognitivna (sposobnost primjene stečenih znanja u konkretnim situacijama),
- etička/vrijednosna kompetencija (sposobnost primjene određenih vrijednosti u određenim situacijama) (Ljubetić, 2012, 23-25).

4. Odgoj kao preduvjet stvaranja zdrave i funkcionalne obitelji

Za stvaranje zdrave i funkcionalne obitelji važna je uspostava dobrog oblika odgoja unutar nje. Svaka obitelj ima zaseban i jedinstven način odgoja koji je preduvjet stvaranju dobrog obiteljskog ozračja.

4.1. Obiteljski odgoj

Možemo ga promatrati u užem i širem smislu. U užem smislu predstavlja roditeljske postupke prema djeci, dok u širem smislu predstavlja sve dijelove obiteljskog života koji na bilo koji način mogu utjecati na razvoj djeteta. Odgoj u obitelji poseban je odnos davanja i primanja ispunjen sadržajima razumijevanja, povjerenja, ljubavi, iskrenosti, ali i razočarenja. Učinkovitost odgoja ovisi o roditeljskom iskustvu, znanju, strpljenju i vještinama komunikacije (Rosić, 2005).

Za postizanje uspješnog odgoja važno je koristiti određene metode i sredstva. Najvažnija je metoda razgovora, koja bi se ponajviše trebala njegovati u prvim godinama djetetova života. U tim prvim godinama izrazito je važna i metoda navikavanja pomoću koje dijete usvaja radne, kulturne i zdravstvene navike (Rečić, 1996).

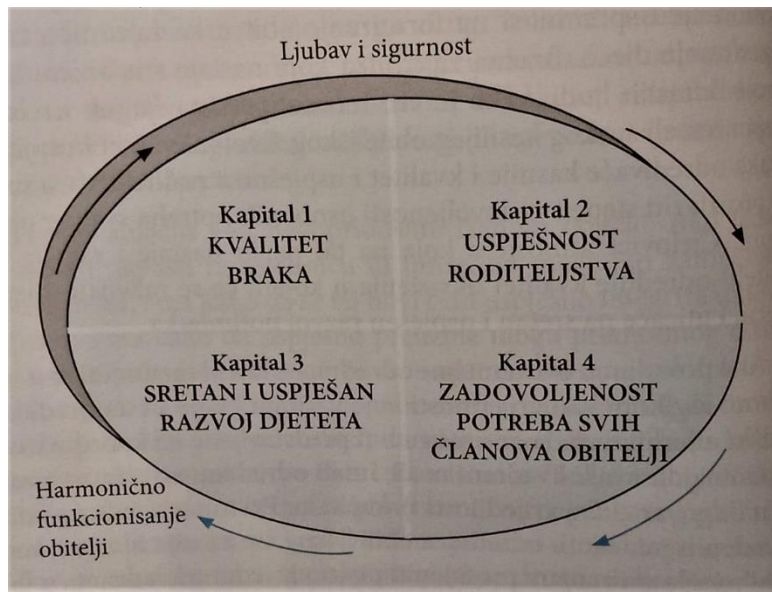
4.2. Koordinate obiteljskog odgoja

Obitelj je primarni životni sustav čiji su sastavni dijelovi međusobno povezani. Obitelj određuje skup pravila odnosno određene su uloge svakog člana jedne obitelji koja takva uspostavlja strukturu moći, razvija različite oblike komunikacije, puteve dogovora i rješenja određenih problema koje članovi efikasno rješavaju. Obitelj ne smijemo promatrati kao skup pojedinaca jer se radi o zajednici koja je puno složenija od toga. Individue su u obiteljskom sustavu povezane uzajamnim emocionalnim vezama i privrženosti. Ulazak u obiteljski sustav omogućen je brakom i rođenjem. Ističe se kako svaki pojedinac tokom svog života pripada najmanje dvjema obiteljima:

- 1) U roditeljskoj obitelji u kojoj su dobili glavne smjernice za daljnji život i

- 2) u vlastitoj obitelji u kojoj su ona ili on roditelj, te u kojoj oni zajednički kreiraju okruženje za optimalan razvoj svoje djece.

Također, vrlo je zanimljivo kako se odnosi među roditeljima i djecom jako malo generalno mijenjaju, tj. nisu podložni drastičnim promjenama ukoliko se jednom uspostavi jaka veza. Istaknuto je kako su kvaliteta braka, uspješnost roditeljstva i zadovoljenost potreba svih članova obitelji temeljne odrednice obiteljskog života i obiteljskog odgoja (Pašalić Kreso, 2012, 56-60).

Slika 2. Temeljne odrednice obiteljskog života i obiteljskog odgoja (Pašalić Kreso, 2012, 60)

4.3. Obiteljski i roditeljski odgoj

Kao što je već spomenuto, obiteljski odnosi su neizostavna stavka stvaranja dobrih odnosa u obitelji, a temelj za stvaranje istih oblik je odgoja koji postoji unutar obitelji. Odgoj u užem smislu predstavlja roditeljske postupke prema djeci, dok u širem smislu predstavlja sve dijelove obiteljskog života koji mogu utjecati na cjelokupan razvoj djeteta. Odgoj u obitelji poseban je odnos davanja i primanja koji je ispunjen sadržajima razumijevanja, povjerenja, ljubavi, iskrenosti, ali i razočarenja. Učinkovitost odgoja ovisi o roditeljskom iskustvu, znanju, strpljenju i vještinama komunikacije (Rosić, 2005).

Kako bi odgoj mogao teći što kvalitetnije, važno je koristiti određena sredstva i metode. Najvažnija je metoda razgovora koja bi se ponajviše trebala njegovati u prvim godinama

djetetova života. U prvim godinama života izrazito je važna i metoda navikavanja pomoću koje dijete usvaja radne, kulturne i zdravstvene navike (Rečić, 1996).

Dijete stječe osjećaj sigurnosti u obitelji kojoj pripada, a izrazito je važno dobro slaganje i obiteljsko funkcioniranje jer se sve što se događa jednom članu obitelji odražava na ostatak obitelji. U obitelji dijete stječe prve vještine, znanja, vrijednosti i stavove te usvaja ono što nazivamo životnim vještinama koje će koristiti u daljnjem životu i odrastanju. Djeca odrasla u obitelji u kojoj su vladali obazrivi roditelji, složni i pažljivi jedno prema drugom, te gdje se jednako vodila briga o svakom djetetu, ali i o odnosima između braće/sestara, podjednako imaju izgleda da izrastu u zdrave i sretno odrasle osobe. Svaki roditelj svojim ponašanjem utječe na svoje dijete, a djeca se identificiraju sa svojim roditeljima, pa je primjer koji ostavljaju roditelji jako značajan. Razvoj djeteta ovisi o roditeljskim odgojnim stilovima, a uspješnim roditeljima mogu se smatrati oni roditelji čiji se odnos temelji na poštovanju, ljubavi i prihvaćanju svih članova te ako se obitelj ogleda kao jedna cjelina, a ne skup jedinki. Također, zanimljivo je istaknuti kako se odnosi među roditeljima i djecom generalno jako malo mijenjaju tj. nisu podložni drastičnim promjenama u međusobnim odnosima ukoliko se jednom uspostavi jaka veza. Dakle, moguće je zaključiti da su kvaliteta braka, uspješnost roditeljstva i zadovoljenost potreba svih članova obitelji temeljne odrednice obiteljskog života i obiteljskog odgoja (Pašalić Kreso, 2012).

5. Brak i rad na dobrom braku

Brak je temeljna ljudska zajednica stvorena između žene i muškarca i kao takva treba imati kvalitetu koju je teško moguće razoriti. Unutar braka izrazito su važne karakteristike roditeljstva pod kojima ubrajamo niz specifičnosti kao što su predbračna kohabitacija, trajanje braka, veličina obitelji te bračne etape (Čudina-Obradović i Obradović, 2006, 130).

Unutar pojma braka možemo spomenuti i predbračnu kohabitaciju koja se odnosi na život u zajednici između muškarca i žene prije stupanja u brak. Prema pojedinim autorima ističe se kako se predbračna kohabitacija pokazala nepovoljnom te da narušava buduću bračnu kvalitetu i stabilnost braka (Čudina-Obradović i Obradović, 2006, 131).

Bračna kvaliteta definira se na više načina. Na putu definiranja postoje tri skupine: „bračna kvaliteta kao bračno zadovoljstvo, bračna kvaliteta kao međusobna prilagodba partnera i bračna kvaliteta kao procjena partnerskih odnosa“ (Čudina-Obradović i Obradović, 2006, 121).

Postoji više čimbenika koji utječu na bračnu kvalitetu, a to su: dob stupanja u brak, osobnost bračnog partnera, bračni fokus kontrole, religioznost, konzumiranje alkohola odnosno alkoholizam, dugotrajna izbjivanja iz kuće, iskustvo predbračnog udvaranja, interakcija među partnerima, raspodjela kućanskih poslova, partnerska potpora i međupartnersko zlostavljanje (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Kako bi bio što bolji i kvalitetniji, jako je bitan rad na dobrom braku. Ukoliko je jaka bračna kvaliteta utoliko postoje dobri temelji za stvaranje dobrog braka, a ono je moguće uz poštovanje sljedećih komponenti:

1. uspostavljanje granica - obuhvaća nastanak nove zajednice u kojoj supružnici uspostavljaju granice koje bi rezultirale obostranim zadovoljstvom,
2. izgradnja područja bračne privatnosti - taj zadatak obuhvaća izgradnju područja bogatog užiticima seksualnog života i međusobnog dijeljenja užitaka, prepuštanja utjesi i potpori partnera iskazivanja divljenja, ljubavi i poštovanja,
3. izgradnja spremnosti na krizu - obuhvaća postojanje okruženja ispunjenog potporom, hrabrošću i utjehom i nedaćama koje mogu snaći partnere u zajedničkom suživotu, poput bolesti financijskih nedaća i sl.,
4. održavanje pozitivnih iluzija - obuhvaća sjećanje svega lijepog što nas je privuklo kod partnera s obzirom na to da tijekom zaljubljenosti ne vidimo mane koje nam s godinama

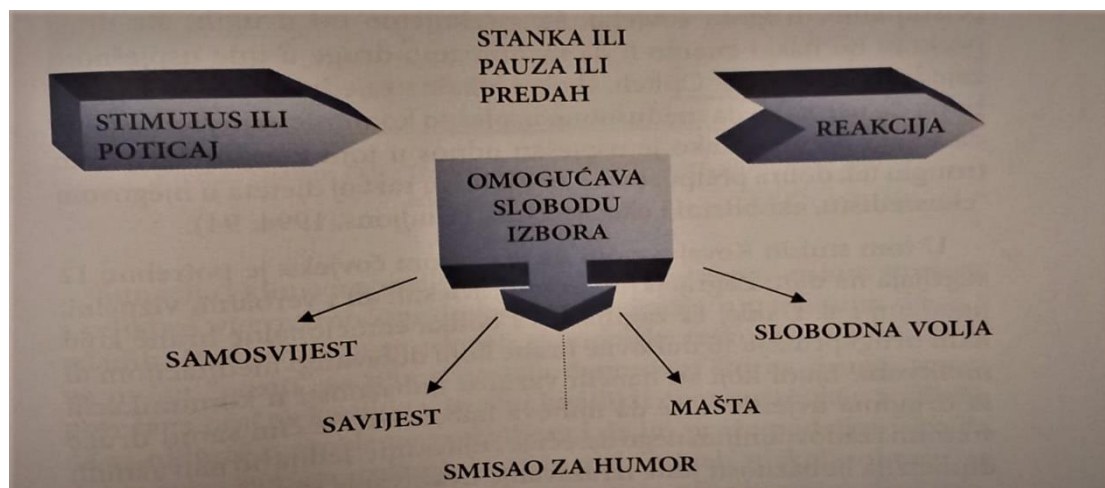
zajedničkog suživota postaju sve vidljivije, ali ih je potrebno prihvaćati kao dio koji gradi drugu osobu (Čudina-Obradović i Obradović, 2006, 121-145).

Kako bi brak bio što bolji, važna je bračna komunikacija. Ona je sastavni je dio dobrog funkcioniranja partnera, a ukoliko nema dobre međusobne komunikacije, utoliko neće biti ni bračnih intimnosti, bračnog zadovoljstva i bračne stabilnosti, a samim time ni dobroga braka. Psiholozi ističu kako je važno dobro komuniciranje u braku kako bi brak uopće opstao (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

6. Važnost komunikacije unutar obitelji

Najvažniji čimbenik svakog dobrog odnosa je upravo komunikacija, a ona se u obitelji odnosi na način razgovaranja članova obitelji. Za dobru komunikaciju važno je čuti što nam netko govori. Komunikacija može biti uspješna samo ako članovi obitelji imaju poštovanje jedni prema drugima i usmjereni su na zadovoljenje potreba svih članova obitelji. Osim onog što izgovorimo riječima, značajan dio komunikacije sačinjava i takozvana neverbalna komunikacija koju karakteriziraju geste, pokreti ruku i tijela, izrazi licem i očima i sl. Upravo zahvaljujući neverbalnoj komunikaciji članovi obitelji mogu uvidjeti da s određenim članom obitelji nešto nije u redu, da nije sretan, da je zabrinut ili sl. Stoga je važno da verbalna i neverbalna komunikacija budu usklađene kako ne bi došlo do slanja zbunjujućih poruka. Da bi se slanje takvog oblika poruka izbjeglo, potrebno je da se članovi obitelji razumiju, pokazuju interes jedni za druge, slušaju i brinu o osjećajima članova svoje obitelji (Rečić, 2006).

Covey (1998), prema Pašalić Kreso (2012), istaknuo je da u svakoj komunikaciji postoje dvije šanse ili mogućnosti. Prema njegovim stavovima obitelj može djelovati proaktivno i reaktivno. Reaktivno ponašanje obuhvaća ponašanja kao kad npr. na ljutnju odgovaraju ljutnjom, na drskost drskošću i sl. Kraće rečeno, reaktivna ponašanja su ponašanja koja ovise o okolnostima i ponašanju drugih. Proaktivno ponašanje podrazumijeva osobu koja odgovornost za svoj život preuzima u svoje ruke i ne traži uzroke svoga djelovanja u ponašanjima drugih ili u vanjskim čimbenicima.

Slika 3. Reaktivno ili proaktivno ponašanje (Pašalić Kreso, 2012, prema Coveyu, 1998, 343).

Iz svega ranije navedenog postavlja se pitanje: Što ako kvalitetna komunikacija unutar jedne obitelji ne postoji? Vrlo su česti narušeni obiteljski odnosi jer članovi obitelji nisu kompetentni u pronalaženju načina rješavanja nastalih poteškoća. Stoga dolazi do emocionalnog udaljavanja, gubitka komunikacije, učestalih sukoba i međusobnog kritiziranja. Važno je reagirati pravovremeno uslijed nastanka samoga problema. Ističe se kako 10% vlastitih ponašanja nasljeđujemo, dok ostalih 90% naučimo kroz život putem odnosa koje gradimo s drugim ljudima; u školi, u susjedstvu i sl. (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

6.1. Vrste komunikacije u partnerskim odnosima

Postoje tri tipa komunikacije među partnerima, a to su: asertivna, pasivna i agresivna komunikacija. **Asertivna komunikacija** podrazumijeva otvoreno i potpuno izražavanje misli, osjećaja i stavova vezanih uz temu rasprave. Ovakav oblik komunikacije poticajan je za oba partnera koja se međusobno poštuju i uvažavaju mišljenja druge strane. **Pasivna komunikacija** karakteristična je za nesigurne pojedince koji posjeduju negativno mišljenje o sebi i nemaju dovoljnu dozu samopouzdanja. Takvi pojedinci boje se i izbjegavaju iznositi svoja mišljenja, osjećaju se anksiozno i ne žele ugroziti ili povrijediti drugu stranu iznošenjem svog mišljenja, pa često to izbjegavaju. **Agresivna komunikacija** može proizaći iz pasivne komunikacije. Takva komunikacija okarakterizirana je ponašanjem u kojem jedan od partnera želi povrijediti ili poniziti sugovornika, no ukoliko mu suprotna strana vrati na jednak način, to može vrlo nepovoljno utjecati na brak (Čudina-Obradović i Obradović, 2006, str. 82-83).

Kako bi se određeni oblici sukoba i poteškoća izbjegli, postoje neki obrasci ponašanja koji predlažu što nikako ne treba činiti i što je moguće činiti. Članovi obitelji nikako ne bi trebali: okrivljavati drugu osobu za nastanak određenog problema, biti neodređeni u davanju izjava, postavljati napadačka pitanja, voditi duge razgovore koji najčešće ne rezultiraju dobrim ishodom, ne slušati osobu s kojom komuniciraju već se fokusirati samo na ono što oni žele reći, izbjegavati kontakt očima za vrijeme komunikacije, koristiti sarkastičnost i izrugivanje, obeshrabrivati suprotnu stranu, vrištati i vikati, biti verbalno i neverbalno neusklađeni, mijenjati teme bez nekog logičnog slijeda, iskazivati nezainteresiranost za ono što druga strana želi reći (Ravnić Radola, 2016).

Alternative koje se mogu koristiti umjesto ponašanja navedenih u prethodnom paragrafu su: biti jasni i sažeti u iznošenju svog stava, ne vrijeđati i ne ponižavati drugu stranu, jasno izraziti

što nam ne odgovara i s čime smo nezadovoljni te zbog čega je uslijedio određeni problem i uspostavljati komunikaciju očima s osobom kojoj se obraćamo. Za vrijeme kad se osoba obraća nama ne upadati u riječ, govoriti neutralnim glasom, ne skakati s teme na temu te biti verbalno i neverbalno usklađeni sa sugovornikom (Ravnić Radola, 2016, str. 23).

Kada bi se slijedili gore navedeni postupci komuniciranja, zasigurno bi došlo do smanjenja sukoba među članovima određene obitelji, upravo zato što sukobi najčešće i nastaju uslijed nerazumijevanja, pogrešnog shvaćanja i lošeg izražavanja misli i osjećaja. Bitno je da roditelji, kako bi se izbjegli potencijalni sukobi, kod svoje djece razviju određene komunikacijske vještine potkrijepljene praćenjem sastavnica koje bi svaki član jedne obitelji trebao poznavati. Najbolji način postizanja toga cilja je primjerom, odnosno da roditelji njeguju takav način ponašanja i time ga prenose na svoju djecu (Ravnić Radola, 2016).

Kako bi se kvalitetno njegovao odnos na relaciji roditelj-dijete važno je da dijete razvije osjećaj povjerenja u roditelje, da se međusobno poštuju i da je prisutan osjećaj zajedništva. Važno je da roditelj aktivno sluša dijete i pokazuje interes za ono što mu dijete govori te da mu pruži valjanu povratnu informaciju (gledanjem u oči, dodirom, kimanjem glavom) rečenicama poput „ovo me baš zanima, objasni mi to malo bolje, drago mi je što si mi ovo rekao“ (Grgec-Petroci, Lacković, Maleš, 2011).

Nažalost, valja se osvrnuti i na načine komunikacije koje neki roditelji znaju vršiti sa svojom djecom i koja rezultira lošim ishodom. To je, primjerice, svađanje s djecom, branjenje djetetu da se izrazi i kaže ono što misli, neviđanje djetetove potrebe, nametanje vlastitih mišljenja i isticanje njih kao jedinim ispravnim mišljenjima (Grgec-Petroci, Lacković, Maleš, 2011).

7. Narušeni obiteljski odnosi

Narušeni obiteljski odnosi su odnosi nastali zbog nedostatka komunikacije, razumijevanja, pažnje i ostalih čimbenika koji su potrebni za izgradnju kvalitetnih odnosa među članovima obitelji. Osim izostanka tih čimbenika, na narušavanje obiteljskih odnosa mogu utjecati i mnogi drugi čimbenici.

7.1. Funkcionalne i disfunkcionalne obitelji

Ove dvije vrste obitelji još se nazivaju i zdravim i nezdravim obiteljima. **Funkcionalna** obitelj je, kao što joj i sama riječ govori, obitelj koja dobro funkcionira, odnosno obitelj koja je sposobna zadovoljiti sve potrebe svojih članova, dok je disfunkcionalna obitelj obitelj koja je rastrojena, ne funkcionira dobro i nije sposobna zadovoljiti osnovne potrebe svojih članova (Ljubetić, 2007). **Disfunkcionalne** obitelji mogu štetno djelovati na razvoj djeteta i njegov daljnji fizički i mentalni razvoj. Disfunkcionalne obitelji najčešće proizlaze iz sukoba koji nastaju između muža i žene, a kasnije se ta nefunkcionalnost prenosi na djecu. Djeci koja su odgajana unutar takvih obitelji nije pruženo sve što im treba pa stoga nisu socijalizirana. (Karapowitz, 2001, prema Ljubetić, 2007, str. 26).

Takve obitelji nastaju uglavnom kad muž i žena ne posjeduju osjećaje pripadnosti i vlastite vrijednosti, pa stoga nisu sposobni ni prihvaćati jedno drugog. Samim time ni djeca se ne mogu osjećati prihvaćena niti se zdravo razvijati. Kod takvih obitelji može se pojaviti seksualno, fizičko i emocionalno zlostavljanje. Svi loši postupci roditelja zapravo proizlaze iz njihove potrebe za potpunom. Njihova nepotpunost često proizlazi iz toga što ni oni od svojih roditelja nisu dobivali potrebnu ljubav, razumijevanje i toplinu. Unutar takvih obitelji nasilje je češće, odnosi u braku su napeti te manjka povjerenja. Odrastanje u takvim uvjetima za djecu je izuzetno teško te manjka emocionalne stabilnosti. Nezadovoljstvo takvim stanjem u obitelji rezultira povećanjem osjećaja frustriranosti i bijesa, a u takvom ozračju ne narušavaju se samo odnosi unutar te obitelji, već to djeluje i na čitavu zajednicu (Karapowitz, 2001, prema Ljubetić, 2007, str. 27).

Postojanje učestalih sukoba i agresivnog ponašanja osnovne su karakteristike rizičnih obitelji. Odnosi među članovima takve obitelji najčešće su zapuštajući, hladni i zanemarujući.

Prevladava često svađanje roditelja, tjelesno nasilje između roditelja, manipuliranje i kočenje djece u njihovom normalnom i zdravom razvoju, manjak brige prema djeci, manjak nadzora nad djecom, omalovažavanje djece ili supružnika, manjak povezanosti, topline, razumijevanja i sl. (Čudina-Obradović prema Obradović, 2006).

Zlostavljanje i zanemarivanje mogu ozbiljno narušiti djetetov odgoj, što utječe na njegovo povjerenje u ostale ljude, svijet i samoga sebe. Kada sazriju, ovakva djeca izrastaju u ljude koji teže vjeruju drugim ljudima, vlastitim sposobnostima te učestalije imaju razvijenu lošu sliku o sebi. Zlostavljeni članovi jedne obitelji svoju obitelj najčešće nastoje predstaviti kao „normalnu“ (Buljan Flander, Kocijan Hercigonja, 2003).

Do sukoba najčešće dolazi kada dvoje ljudi žele različite stvari. Prilagodba je moguća ako uskladimo svoje želje i potrebe sa željama i potrebama drugih. Kod djece je vrlo važno da znamo razlikovati želje i potrebe. Djeca zapravo vrlo dobro znaju što im je „potrebno“, ali to sami ne znaju jasno formulirati. Karpowitz (2001, prema Ljubetić, 2007, str. 28-30) kaže:

„Disfunkcionalne obitelji su one obitelji koje propadaju jer se nisu u mogućnosti djelotvorno suočavati sa životnim problemima. Češće su suočene s različitim oblicima nasilja u obitelji, bračni odnosi su napeti i bez povjerenja, a djeca koja odrastaju u takvim obiteljima bez roditeljskog su nadzora i s nedostatnim osjećajem emocionalne stabilnosti na kojoj bi temeljila svoje buduće i bračne obiteljske odnose. Frustracije i bijes koje se s vremenom povećavaju u tim obiteljima ne uništavaju samo obitelj, već i cijelu zajednicu.“

7.2. Posljedice i kazne

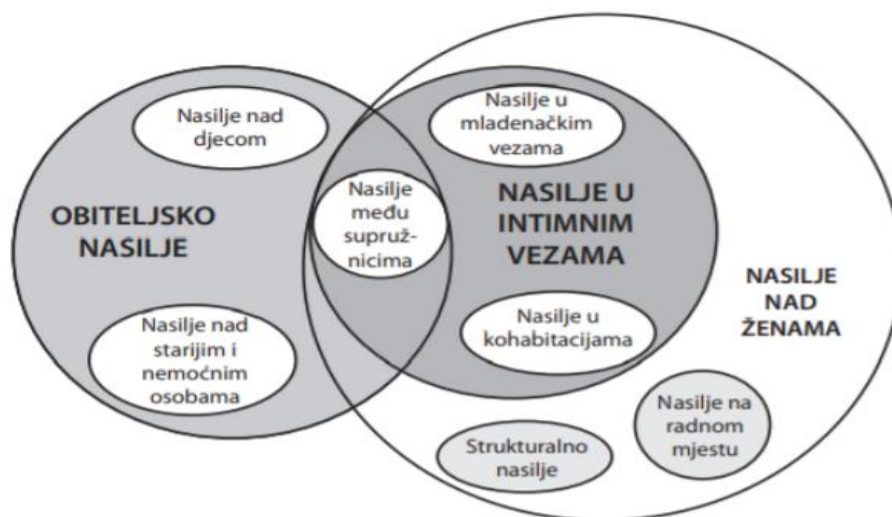
U prošlosti se smatralo sasvim normalnim da dijete snosi posljedice za svoja neželjena i neispravna ponašanja. Danas nema previše roditelja s takvim uvjerenjima. Metode kažnjavanja osobito su se modernizirale u drugoj polovici prošlog stoljeća. Potrebno je mnogo vremena i strpljenja da djeca upoznaju granice koje su postavili roditelji. Upoznati granice druge osobe nije mehanički postupak; potrebno je zapamtiti i naučiti granice drugog dok se istovremeno čuva vlastiti integritet. Smatra se da su djeca bespomoćna u zaštiti svog integriteta u odnosu na roditelje. Ona mogu odrediti svoje granice što znači da često zanemaruju obzire prema sebi kako bi surađivala s roditeljima. Zorniji prikaz takvog ponašanja je incest, odnosno spolno zlostavljanje djece od strane oca ili majke, što uzrokuje tešku povredu djetetova psihičkog integriteta. Jedan od ključnih problema s djecom je autodestruktivno reagiranje na povrede.

Roditelji ponavljaju iste povrede na isti način i u redovitim vremenskim razmacima, ali dijete ne dolazi do zaključka da su njegovi roditelji pogriješili. Zlostavljanjem, u kojem god obliku se ono vršilo, teško se ruši integritet osobe odnosno djeteta. Također, smatra se kako je, reći djeci da su kriva za nešto čista povreda njihova integriteta (Juul, 1998).

Kako bi se takve situacije izbjegle valja istaknuti moguće promjene. Ponekad djeca, zbog posljedica postupanja njihovih roditelja prema njima u njihovoj najvažnijoj dobi, izrastaju u nesigurne mlade ljude. Za dijete takvih roditelja jako je važno da vjeruje u sebe, svoje osjećaje i percepciju. Neki od načina promjena takvih situacija su identificirati bolna iskustva iz vašega života te napisati popis ponašanja koja posjedujete i onih koja biste željeli promijeniti. Ako želite promjenu, važno je da se ne trudite biti savršeni, ne vraćajte se na stara bolna iskustva i ne pokušavajte se boriti s njima, već ih ostavite u prošlosti. Znajte postaviti jasne granice (Sveučilišni savjetovanišni centar Sveučilišta u Rijeci - Psihološko savjetovanište Rijeka, 2013).

8. Dijete kao žrtva narušenih obiteljskih odnosa

Nažalost, dijete može biti žrtva narušenih obiteljskih odnosa na jako puno načina. Prvi čimbenik koji narušava obiteljske odnose i dijete čini žrtvom istih je nasilje. Nasilje je u današnjem svijetu, nažalost, vrlo često spominjan pojam. Razlikujemo različite oblike nasilja, ovisno o objektu nad kojim se vrši nasilje. Iz dolje priložene slike (Slika 4.) evidentno je da je nasilje širok pojam i da se nasilje, osim nad djecom, vrši među supružnicima te nad starijim i nemoćnim osobama (Wallace, 2004, prema Klasnić, 2011, str. 341).

Slika 4. Shematski prikaz različitih vrsta nasilja s obzirom na objekt nasilja (Klasnić, 2011, str. 341).

8.1. Vrste i oblici nasilja u obitelji

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji - NNbr. 70/2017, čl. 10. (u nastavku ZZNO) ističe nekoliko vrsta nasilja, a istaknuta su:

1. tjelesno nasilje,
2. tjelesno kažnjavanje ili drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci,
3. psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost,
4. spolno uznemiravanje,

5. ekonomsko nasilje kao što su zabrana ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovine stečene osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci,
6. zanemarivanje potreba osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo i time joj nanosi tjelesne ili duševne patnje.

Osim vrsta, postoje i različiti oblici nasilja, a neki od njih su:

a) Emocionalno zlostavljanje

Obuhvaća ponašanja koja odrasli usmjeravaju prema djeci, obuhvaćaju prisustvo neprijateljskog ponašanja i pomanjkanje pozitivnih pristupa (Kocijan Hercigonja, 1999):

„Pod normalnim emocionalnim razvojem djeteta podrazumijevamo to da dijete svoje osjećaje može iskazati socijalno prihvatljivim načinom. Ukoliko dijete odrasta u normalnim uvjetima i njegov emocionalni razvoj će teći normalno. Znati će se nositi sa frustracijama, stresom imat će pozitivne osjećaje prema samome sebi te prema drugim ljudima. Ukoliko je dijete žrtva emocionalnog zlostavljanja dolazi do pomanjkanja sposobnosti u iskazivanju emocija i nošenju s istima.“

Oblici emocionalnog zlostavljanja su:

- „teroriziranje djeteta kontinuiranim verbalnim napadima koje stvaraju neugodno ozračje za dijete,
- ignoriranje i degradiranje djeteta,
- manipuliranje djetetom,
- izolacija djeteta,
- ponižavanje djeteta,
- podmićivanje djeteta,
- prihvaćanje djetetova nedoličnog ponašanja
- pritisak na dijete da brže odraste“ (Buljan Flander, Kocijan Hercigonja, 2003, str. 70-73).

b) Fizičko zlostavljanje

Fizičko zlostavljanje u najširem smislu obuhvaća nanošenje fizičkih ozljeda djetetu. Potrebno je da svaka osoba zna primijetiti fizički zlostavljano dijete i djelovati na sljedeći način:

- "procijeniti stanje u obitelji,
- medicinski zbrinuti dijete,
- pokušati uspostaviti kontakt s djetetom,
- prijaviti sumnju na nasilje nadležnim službama,
- uputiti dijete i roditelje psihologu i psihijatru."

(Buljan Flander, Kocijan Hercigonja 2003, str. 37-39)

Također, vrlo je bitno da osoba koja primijeti nasilje pokuša zlostavljano dijete zaštititi od daljnjeg ponavljanja nasilja. Neki od najčešćih čimbenika koji dovode do agresivnog ponašanja u obitelji koje rezultira nasiljem nad djecom su: alkohol, nizak stupanj edukacije i nezaposlenost, stres, rat, sama kvaliteta odnosa u obitelji i sl. Postoje dva pristupa koja prema Fryu pomažu u suzbijanju nasilja, a to su:

- 1) „promicanje i korištenje stavova koji su oprečni primjenjivanju fizičke sile (U ponekim zemljama Europe, ponajviše u skandinavskim, postoji zakon o zabrani fizičkog kažnjavanja djece),
- 2) trening nenasilnih oblika rješavanja problema i odgoja djece“ (Buljan Flander, Kocijan Hercigonja 2003, str. 37-61).

c) Zanemarivanje djece

„Čimbenici koji utječu na zanemarivanje djece su:

- 1) socijalni čimbenici - uključuju one čimbenike poput hrane, odjeće i doma odnosno onih čimbenika koje roditelji ne mogu priuštiti svojoj djeci,
- 2) roditeljski čimbenici - prerano stupanje u roditeljske vode može dovesti do zanemarivanja djece s obzirom na to da mlade osobe nisu ni materijalno ni psihološki zrele da bez pomoći okoline budu kvalitetni roditelji koji su u stanju zadovoljiti sve potrebe svoje djece,

- 3) dječji čimbenici - tu spadaju djeca sa specifičnim potrebama, djeca pod stresom, temperamentnija djeca, djeca s teškim i kroničnim bolestima“ (Buljan Flander, Kocijan Hercigonja, 2003, str. 73).

d) Seksualno zlostavljanje djece

Seksualno zlostavljanje djeteta definirano je kao bilo koji oblik seksualnog kontakta između djeteta i odrasle osobe ili djeteta i tinejdžera 5 ili više godina starijeg od žrtve. Zlostavljač je najčešće netko kome dijete vjeruje i koga dobro poznaje. „Bilo kakav oblik nasilja ima negativne posljedice za djecu. Dijete koje je izloženo bilo kakvom obliku nasilja, bilo kao žrtva ili kao promatrač, može zadobiti velike traume. Bilo kakav oblik nasilja može ostaviti posljedice kao što su depresija, osjećaj straha i neprihvatanja. Izrazito je važno da dijete raste u zdravom okruženju kako bi se na takav način i razvijalo (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

8.1.2. Nasilje među partnerima

Osim nasilja nad djecom, jako velik trag na dijete ostavlja i nasilje koje se odvija među partnerima.

Ono se odnosi na nasilničko ponašanje koje možemo svrstati u pet razina sukoba:

- 1) pregovaranje,
- 2) psihološka agresija,
- 3) tjelesni napad,
- 4) seksualna prisila,
- 5) tjelesna ozljeda.

„Ukoliko partner upotrijebi bilo koju od ovih razina sukoba, smatra se nasilnim partnerom. Posljedice nasilja među partnerima su velike, a može ih se promatrati kroz posljedice koje donose samim partnerima, ali i djeci koja su svjedoci nasilja među roditeljima. Posljedice nasilja među partnerima su narušeni odnosi, stres, ovisnosti o drogama/alkoholu, psihički i zdravstveni problemi, a u rijetkim slučajevima, ali postojećim, samoubojstvo. Nasilje među partnerima izrazito je traumatičan događaj kako i za same partnere tako i za dijete koje je svjedok svim tim traumatičnim situacijama. Takve situacije mogu ostaviti jako velike posljedice na dijete te ga učiniti žrtvom nasilja. U nekim istraživanjima ističe se kako postoji problem „majčinskog uzvraćanja“ koje se odnosi na majke koje su žrtve nasilja koje same postaju zlostavljačice svoje djece, iako nije jasan put takvog prijenosa.

Bitno je istaknuti da su roditeljske svađe za dijete izvor stresa i traume i mogu izazvati daljnje probleme u

ponašanju, doživljavanju i kognitivnom funkcioniranju. Često je to manjak pozornosti kod djece, preosjetljivost na podatke, lošije pamćenje i slično“ (Čudina-Obradović i Obradović, 2006, str. 471-493).

8.2. Dijete kao žrtva za vrijeme brakorazvodne parnice

Prema odredbama Obiteljskog zakona objavljenog u Narodnim novinama (116/03, 17/04, 136/04 i 107/07), „rastava braka u Republici Hrvatskoj provodi se na sudu, a stranke prijedlog za rastavu mogu dati zajednički ili tužbom ukoliko samo jedna strana pokreće razvod“.

Prilikom procesa razvoda koji je izrazito traumatičan događaj sam po sebi, dodatnu težinu nosi to kada roditelji moraju djeci objasniti istinu i reći im da se rastaju. Kako bi taj period prošao što bezbolnije (Beyer i Winchester, 2006,10-11) ističu sljedeće: „Rastava je način na koji odrasli rješavaju probleme odraslih. Roditelji se ne rastaju od tebe, oni se rastaju jedno od drugoga. Tata i mama nisu zato prestali voljeti tebe. To nikada nemoj zaboraviti.“ Izrazito je važno djetetu na ispravan način objasniti zašto se roditelji rastaju, objasniti djetetu ili djeci kako oni nisu za ništa krivi, te kako to ne utječe na roditeljsku ljubav prema njima (Beyer i Winchester, 2006).

Ukoliko se djetetu na ispravan način ne predstavi razvod braka i njihovi razlozi, to može ostaviti cjeloživotne traume na djetetu. Dijete može postati žrtvom brakorazvodne parnice ukoliko se partneri ne mogu dogovoriti oko skrbništva i dijete je rastegnuto između dvije strane, ukoliko su roditelji utučeni razvodom i zanemaruju potrebe i osjećaje djeteta, ukoliko se roditelj s kojim dijete ostane živjeti prepusti alkoholu ili opijatima, ukoliko dijete ne dobiva potrebnu roditeljsku ljubav i pažnju. Razvod braka kako i za same roditelje tako je i izrazito traumatičan događaj i za samo dijete, budući da se priprema na jednu potpuno novu situaciju u kojoj se dijete mora pomiriti s time da više neće živjeti s oba roditelja. S obzirom na to da je to jako bolna informacija za dijete ono prolazi kroz nekoliko emocionalnih faza, a to su:

1. **„Bijes** - nastupa kada dijete shvati da su njegove želje jedno a realnost drugo, tada dijete mora izaći iz svoje zone komfora i pomiriti se sa realnom situacijom koja mu se događa.
2. **Negiranje** - odbijanje prihvaćanja istine.
3. **Depresija** - stanje unutar kojeg dijete počinje sebe kriviti za razvod roditelja, budući da roditelji nikako ne pronalaze rješenje i dijete uviđa da neće doći do pomirenja. Tada dijete počinje biti tužno, i svjesno situacije koja mu se događa, bezvoljno je i nemotivirano što se kasnije može odraziti i u drugim sferama njegova života.

4. **Nagodba** - nadanje djeteta da njegova ponašanja mogu utjecati na promjenu odluke odraslih Primjerice, ukoliko se dijete popravi u školi i bude dobro, roditelji će se ponovno pomiriti.
5. **Prihvatanje** - odnosi se na djetetovo konačno prihvaćanje novonastale situacije te uviđanje da će od toga trenutka jednog roditelja viđati rjeđe od drugoga“ (Čudina-Obradović i Obradović, 2006, str. 551-584).

Usljed procesa razvoda, nerijetke su situacije u kojima može doći i do ovrhe nad djetetom ukoliko se roditelji ne uspiju dogovoriti oko skrbnitva prilikom razilaženja.

„Ovrha radi predaje djeteta spada u *poseban postupak ovrhe*, uz ovrhu radi ostvarivanja osobnih odnosa s djetetom i ovrhu radi uzdržavanja. Primarno je bitno napomenuti da pravni institut ovrhe radi predaje djeteta nije dovoljno zakonski obrađen. Naime, ovrha radi predaje djeteta regulirana je Obiteljskim zakonom.“ (NN 103-/15-98/19.)

„Ovrha radi predaje djeteta izrazito je stresan i traumatičan događaj za dijete stoga je izrazito važno znati kako pristupiti djetetu i provesti taj postupak što lakše i što bezbolnije za dijete, u suprotnom taj događaj može na djetetu ostaviti velike posljedice.“ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji – NNbr. 70/2017, čl. 10.)

8.3. Dijete kao žrtva egzistencijalnih problema u obitelji

Osim žrtvom ovrhe, dijete može biti i žrtvom egzistencijalnih problema u obitelji. Egzistencijalni problemi u obitelji odnose se na obitelji koje žive u oskudici ili na rubu oskudice. Smatra se kako egzistencijalni problemi osim njih samih za sobom nose i mnoge druge probleme. Neki od njih koji mogu narušiti kvalitetu djetetova života su nekvalitetna obiteljska okolina i smanjena kvaliteta roditeljstva. Smatra se kako je nekvalitetna obiteljska okolina okarakterizirana lošom materijalnom opremljenošću doma a ujedno je karakteriziraju i loše prilike za stjecanjem iskustava koji se kasnije mogu odraziti na lošoj školskoj uspješnosti.

Smanjena kvaliteta roditeljstva dakako može biti usko vezana uz siromaštvo u obitelji. Zbog ekonomskih nedaća roditelji su djeci onemogućeni pružiti materijalnu zaštitu a uslijed ovakvih neuravnoteženih obiteljskih procesa u većini slučajeva izostaje i emocionalna zaštita i potpora s njihove strane (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Osim siromaštva problem može stvarati i bogatstvo u obitelji. Budući da su to uglavnom visokoobrazovani ljudi koji su jako posvećeni svom poslu, u nerijetkim slučajevima dolazi do zanemarivanja djeteta jer su roditelji često odsutni. Kasnije se sve to može negativno odraziti

na dijete, bilo u vidu obrazovnih postignuća ili emocionalne stabilnosti (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

8.4. Dijete kao žrtva uslijed problema s ovisnošću jednog ili obaju roditelja

(Robinson i Rhoden, 1998) kažu:

„Odrastanje u obitelji gdje je prisutna ovisnost o alkoholu djeci donosi mnoge emocionalne i fizičke posljedice. Djeca roditelja ovisnih o alkoholu prolaze kroz mješavinu negativnih emocija od ljutnje do straha i tjeskobe te krivnje. Nedostatak psihičke sigurnosti može dovesti do tuge i depresije. Navedene okolnosti čine djecu roditelja ovisnih o alkoholu po određenim karakteristikama drugačijima od ostale djece što se može primijetiti u ponašanju, iskazivanju emocija i načinu razmišljanja.“ (Strmečki, 2022).

S obzirom na to da alkoholizam nije problem samo ovisnika, već cijele obitelji, treba mu se ozbiljno pristupiti. U obitelji alkoholičara, dijete je učestalo svjedok svađa i sukoba, verbalnoga i fizičkog zlostavljanja, što ostavlja neizbrisiv trag. Neprestani pritisak koji roditelj-alkoholičar provodi nad svojim djetetom, omalovažavanjem, uvredama, agresivnim ispadima, stvara pogodno tlo za razvoj depresivnih promjena kod djece, kao i nisko samopoštovanje. Nedovoljan emocionalni kapacitet koji je prisutan u obitelji alkoholičara kod djeteta stvara opće nezadovoljstvo uz poremećaj psihološke veze s roditeljem, pa se ovakva psihopatološka situacija može reflektirati u kasnijem životu djeteta. U školi tjeskoba može dovesti do poteškoća u svladavanju nastave, a posebno kod dječaka češće je i antisocijalno ponašanje. Djeca alkoholičara pokazuju poteškoće u ostvarivanju bliskih relacija i imaju poteškoće u međuljudskim odnosima. Vjerojatnija je i maloljetnička delinkvencija. Nezdrava komunikacija i gubitak emocionalne povezanosti kod djece koja žive u takvoj obitelji stvara fenomen odbacivanja autoriteta, kao i prkosna reagiranja, bježanja iz roditeljskog doma. Takva djeca također pokazuju i gubitak veza sa stvarnošću, osjetljivost, nesigurnost u odnosu na realne zadatke. Djeca koja rastu u takvom okruženju pokazuju u ranoj mladosti težnju za pijenjem alkoholnih pića kao i uzimanjem droga. Moguće poistovjećivanje s roditeljem alkoholičarom može u mnogočemu pojačati i „prijenos“ (Fundić, 2017, str. 3).

9. Empirijski dio

9.1. Problem i cilj istraživanja

Pogled na roditeljstvo i odgoj značajno se promijenio kroz povijest. Nekada su se neki obrasci ponašanja roditelja prema djeci smatrali prihvatljivima dok su danas u potpunosti neprihvatljivi. Unutar ovoga istraživanja prikupljali su se stavovi roditelja o obiteljskim odnosima te o poželjnim roditeljskim ponašanjima. Također, cilj je bio i uočiti postoji li veza između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa broja djece u obitelji i spola roditelja te razine obrazovanja roditelja.

9.2. Hipoteze, zadaci i varijable istraživanja

9.2.1. Hipoteze istraživanja

H₀: Nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja, broja djece u obitelji i razine obrazovanja roditelja.

H₁: Nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja.

H₂: Nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i broja djece u obitelji.

H₃: Nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i razine obrazovanja roditelja.

9.2.2. Zadaci istraživanja

Zadaci istraživanja su utvrdili:

1. Kako roditelji procjenjuju kvalitetu odnosa i roditeljskih ponašanja
2. Ispitati povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja
3. Ispitati povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i broja djece u obitelji

4. Ispitati povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i razine obrazovanja roditelja.

9.2.3. Varijable istraživanja

Nezavisne varijable su: dob roditelja, spol roditelja, broj djece u obitelji, razina obrazovanja roditelja, zaposlenost roditelja, članovi koji žive u obitelji.

Zavisna varijabla: stavovi roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa.

9.3. Metodologija istraživanja

9.3.1. Instrumenti

Za potrebe ovoga istraživanja kreirao se *online* upitnik koji je sadržavao dva dijela: upitnik općih pitanja o ispitanicima (dobi, spola, broja djece u obitelji, razine obrazovanja, zaposlenosti i oblika suživota) i upitnik stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa koji je konstruiran prema nekoliko različitih istraživanja roditeljskih stavova o ispravnim roditeljskim ponašanjima i kvaliteti komunikacije između članova obitelji (Olson i Barnes, 2010; Pećnik, Radočaj i Tokić, 2011; Van Leeuwen, 2004). Upitnik stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa sadržavao je 15 tvrdnji, a bio je izrađen u obliku Likertove ljestvice numerirane od 1 do 5. Roditelji su odgovarali u kolikoj se mjeri slažu s pojedinim tvrdnjama. Broj 1 označavao je tvrdnju s kojom se uopće ne slažu, a broj 5 tvrdnju s kojom se u potpunosti slažu.

Upitnik je bio anonimn, a za njegovo ispunjavanje bilo je potrebno oko 10 minuta.

9.3.2. Uzorak

Za potrebe ovoga istraživanja prikupljeno je 65 odgovora roditelja. Većina sudionika stanovnici su Šibensko-kninske županije. Prema dobivenim podacima ispitanici su različitih dobnih skupina u rasponu od 23 do 70 godina. U ispitivanju je sudjelovalo 83.9% žena i 16.1% muškaraca. Najviše roditelja izjasnilo se da ima dvoje djece (51.6%), 38.7% njih istaknulo je da imaju jedno dijete, dok je 9.7% ispitanika izjavilo da imaju troje ili više djece. Prednjači i

broj ispitanika koji ima završenu srednju školu (48.4%), zatim slijede oni čija je razina obrazovanja završen fakultet (29%). Stupanj obrazovanja u vidu završene više škole ili preddiplomskog studija završilo je njih 12.9%, magisterij ili doktorat završilo je 8.1% ispitanika, dok je samo 1,6% njih završilo samo osnovnu školu. Što se tiče zaposlenosti, najveći postotak ispitanika, njih 61.3%, odgovorio je da je zaposlen na neodređeno, na određeno je zaposleno 21% ispitanika, ali povremeno ili sezonski, dok je 17.7% ispitanika nezaposleno. Što se tiče zajedničkog suživota, najveći dio ispitanika izjavio je da živi u zajednici s partnerom/partnericom i djecom. Njih 9.7% izjavilo je da živi samo s djecom, 4.8% ispitanika izjavilo je da živi s partnerom/partnericom, djecom i svojim roditeljima, a 3.2% ispitanika odgovorilo je da živi s partnerom/partnericom, djecom i roditeljima svog partnera/partnerice. Preostali dio ispitanika odnosno njih 9.7% ponudilo je odgovor „ostalo“ koji se odnosio na unošenje nekog drugog odgovora ukoliko se nijedan od ponuđenih nije odnosio na njih. Neki od njih istaknuli su da žive s djecom i cimerima u iznajmljenom stanu, a drugi su ponovili ponuđene odgovore zbog potencijalnog nerazumijevanja pitanja.

9.3.3. Postupak

Istraživanje je provedeno tijekom listopada i studenoga 2022. godine putem *online* platforme *Google docs*. Prije rješavanja upitnika sudionicima je u upitniku objašnjena svrha ispunjavanja upitnika te anonimnost dobivenih podataka. Također je ostavljen kontakt u slučaju dodatnih pitanja. Sudjelovati su mogli isključivo roditelji te se koristila metoda snježne grude. Za rješavanje je bilo potrebno 10-ak minuta.

9.4. Metoda analize podataka

U ovom istraživanju korištene su dvije metode analize podataka. Za dobivanje deskriptivnih podataka o uzorku i upitnika o poželjnim roditeljskim ponašanjima korišten je izračun srednje vrijednosti (Median i Mod) i pripadajuće središnje devijacije (SD). Za testiranje hipoteze korištena je korelacijska analiza, pri čemu je izračunat Spearmanov koeficijent korelacije. Rezultati dobiveni navedenim metodama analize prikazani su u rezultatima.

Rezultati

Tablica 1. Deskriptivni pokazatelji stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa.

Čestice	Medijan	Mod	SD	Min	Max
1. Članovi moje obitelji vrlo su dobri slušači.	4.00	4	0.829	2	5
2. Članovi moje obitelji imaju dobru međusobnu komunikaciju.	4.00	4	0.747	2	5
3. Članovi moje obitelji mogu mirno međusobno razgovarati o problemima.	4.00	4	0.909	2	5
4. Smatram da svađe između roditelja ne utječu na cjelokupan razvoj djeteta	1.00	1	1,600	1	5
5. U redu je da se roditelji često svađaju.	1.00	1	0.722	1	4
6. U redu je da se roditelji međusobno svađaju pred djetetom/djecom.	1.00	1	0.664	1	4
7. U redu je fizički kazniti dijete kada njegovo ponašanje nije u redu.	1.00	1	0.970	1	5
8. U redu je ako roditelj dijete udari po stražnjici ili ruci.	2.00	1	1.240	1	5
9. Većina problema u ponašanju djece mogu se riješiti fizičkim kažnjavanjem djeteta.	1.00	1	0.400	1	3
10. Primjereno je verbalno disciplinirati svoje dijete kada učini neku nepodopštinu („Ništa ne znaš učiniti kako spada“, "Baš si nemoguć/a“.)	1.00	1	0.846	1	5
11. Dijete treba poticati da sluša roditelje nagrađivanjem s nečim što je njemu drago. („Ako urediš svoju sobu, dobit ćeš nagradu.“)	2.00	1	1,388	1	5
12. Ako je dijete učinilo neku nepodopštinu u redu je da roditelj ne želi razgovarati s djetetom i da ga ignorira.	1.00	1	0.638	1	4
13. Dijete koje je bilo žrtva narušenih obiteljskih odnosa u budućnosti će i samo biti dio jedne „rastrojene“ obitelji.	3.00	3	1.224	1	5
14. Narušeni odnosi (svađe, nasilje, zanemarivanje) među partnerima utječu na cjelokupan razvoj djeteta.	5.00	5	1.221	1	5
15. Ja sam dobar roditelj.	4.00	4	0.874	1	5

U tablici 1. prikazani su deskriptivni pokazatelji stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa. Prema dobivenim rezultatima moguće je zaključiti da roditelji najviše smatraju da se narušeni odnosi (svađe, nasilje, zanemarivanje) među partnerima odražavaju na cjelokupan razvoj djeteta ($C=5$, $SD=1.22$), i ne slažu se s tvrdnjom da svađe između roditelja ne utječu na cjelokupan razvoj djeteta ($C=1$, $SD=1.60$). Najvećim dijelom roditelji se ne slažu s tvrdnjom da je prihvatljivo fizički kažnjavati dijete ($C1$, $SD=0.97$) te se ne slažu ni s time da je u redu udariti dijete po ruci ili stražnjici ($C=2$, $SD=1.24$). Roditelji smatraju da članovi njihovih obitelji imaju vrlo dobru komunikaciju ($C=4$, $SD=0.75$) i dobre načine rješavanja problema, te da su većinom dobri roditelji ($C=4$, $SD=0.87$). Roditelji su najmanje sigurni u tvrdnju da će dijete koje je bilo žrtva narušenih obiteljskih odnosa u budućnosti i samo biti dio jedne „rastrojene“ obitelji ($C=3$, $SD=1.22$).

Dobiveni rezultati pokazuju da roditelji imaju poželjne stavove o roditeljskim ponašanjima. Prije svega smatraju da nije u redu fizički kažnjavati dijete, i da je bolje verbalno upozoriti

dijete na promjenu svog ponašanja. To može ukazivati da su roditelji svjesni važnosti da je potrebna dobra komunikacija između članova obitelji, jer je ona ujedno kamen temeljac bilo kojeg dobrog odnosa. Važno je istaknuti kako je izuzetno važno da roditelji znaju komunicirati kako međusobno tako i sa djecom. Važno je dijete ne udarati ni upotrebljavati fizičku silu već mu izravno reći: „Ne volim kad se ponašaš na određeno način i, molim te, prestani“ (Jull, 2021).

Također, rezultati iskazuju kako su roditelji bili najmanje sigurni oko tvrdnje hoće li dijete koje je bilo žrtva narušenih obiteljskih odnosa u budućnosti i samo biti dio jedne „rastrojene“ obitelji. U sklopu te tvrdnje Jull ističe kako nikad nije kasno ispraviti vlastito ponašanje, kao razumjeti i preboljeti svoja najranija iskustva. Ističe kako djeca jako dobro znaju da svi čine pogreške u procesu odrastanja, pa tako i roditelji iako možda više nisu u fazi odrastanja, ali odrastanje traje dok god učimo o sebi. Jedino što je bitno različito je što roditelj može preuzeti odgovornost za vlastite postupke i mijenjati ih (Jull, 2021).

Hg: Nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o poželjnim roditeljskim ponašanjima i spola roditelja, broja djece u obitelji i razine obrazovanja roditelja.

Prema glavnoj hipotezi, pretpostavilo se da ne postoji statistički značajna povezanost stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja, broja djece u obitelji i razine obrazovanja roditelja. Provedenom statističkom analizom dobiveni su podaci prikazani tablicom 2.

Tablica 2. Rezultati korelacije između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja, broja djece u obitelji i razine obrazovanja roditelja.

	Spearmanov koeficijent korelacije	Spol	broj djece	obrazovanje	stavovi roditelja
spol	r p N	1,000 . 65	-0.182 0.147 65	-0.040 0.750 65	0.017 0.895 65
broj djece	r p N	-0.182 0.147 65	1.000 . 65	-0.187 0.135 65	0.114 0.364 65
obrazovanje	r p N	-0.040 0.750 65	-0.187 0.135 65	1.000 . 65	-0.123 0.330 65
stavovi roditelja	r p N	0.017 0.895 65	0.114 0.364 65	-0.123 0.330 65	1.000 . 65

H1: Nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja.

Prema prvoj hipotezi pretpostavilo se da ne postoji statistički značajna povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja. Provedenom statističkom analizom dobiveni su podatci koji prikazuju rezultate povezanosti koji su prikazani u tablici 2. Rezultati su pokazali da ne postoji statistički značajna povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja ($r = 0.017$, $p = 0.895$), pa možemo zaključiti kako nema povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i toga kojega su oni spola.

Sanderson i Sanders Thompson (2002.) navode:

„Majka i otac nose različite uloge kada se govori o odgoju djece. U ranom odgoju djeteta uloga oca nije značajno izražena kao uloga majke koja s djetetom provodi većinu vremena u početku djetetova života. Potrebno je da kasnije kada dijete ne bude toliko ovisilo o majci otac izgradi dobru i čvrstu vezu s djetetom punu jer se iskazalo kako to uvelike doprinosi cjelokupnom razvoju djeteta. Način na koji se otac odnosi prema djetetu utječe na djetetovu izgradnju slike o sebi i svijetu oko sebe što je izrazito važno za njegovo odrastanje, razvoj i životu odrasloj dobi.“

Iako se prvom hipotezom pretpostavilo da nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja, dobiveni rezultati potvrđuju prvu hipotezu.

H2: Nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i broja djece u obitelji.

Prema drugoj hipotezi pretpostavilo se da ne postoji statistički značajna povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i broja djece u obitelji. Provedenom statističkom analizom dobiveni su podatci koji prikazuju rezultate povezanosti koji su prikazani unutar tablice 2.

Rezultati su pokazali kako ne postoji statistički značajna povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i broja djece u obitelji ($r = 0.114$, $p = 0.364$). Ovim je ukazano da stavovi roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa nisu uvjetovani brojem djece u obitelji.

Čudina-Obradović i Obradović, (2001.) istaknuli su da je „Bračna kvaliteta najveća u bračnim partnera bez djece, nešto manja u partnera s jednim djetetom i, na kraju, najmanja u partnera s dvoje i više djece.“

H3: Nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i razine obrazovanja roditelja.

Prema trećoj hipotezi pretpostavilo se da ne postoji statistički značajna povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i razine obrazovanja roditelja. Provedenom statističkom analizom dobiveni su podatci koji prikazuju rezultate povezanosti koji su prikazani unutar tablice 2.

Rezultati pokazuju da ne postoji statistički značajna povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i razini obrazovanja roditelja ($r = 0.123$, $p = 0.330$). Ovim je ukazano da stavovi roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa nisu uvjetovani razinom obrazovanja roditelja.

Ljubetić (2012.) upozorava kako je:

„Suvremena obitelj suočena s mnogim problemima, roditeljima se otvaraju brojne prilike za napredovanjem u osobnom, profesionalnom i socijalnom životu, pa tako misao vodilja roditelja sve učestalije postaje 'moj je posao moj život.' Zaposlenost bračnih partnera pozitivno utječe na obitelj jer je znatno povećana ekonomska moć, a time kvaliteta i raznovrsnost obiteljske odgojne okoline.“

Rosić i Zloković (2003.) navode kako je „obrazovanost obitelji preduvjet uspješnog rada s djecom te obrazovanosti obitelji možemo ostvariti njezinu odgojnu funkciju“.

S obzirom na sve dobivene podatke moguće je zaključiti da se glavna hipoteza (H₃), prema kojoj se pretpostavilo da ne postoji statistički značaj, prihvaća.

10. Zaključak

Djeca su izuzetno osjetljiva skupina, koja upija sve informacije od najranije dobi, stoga je važno kako ćemo se ponašati prema njima i pred njima. Nažalost, svjesni smo da nekim ljudima to nije bitno, pa ispred djece rade nedopustive stvari koje na njih mogu ostaviti posljedice za čitav život. Dijete može biti žrtva narušenih obiteljskih odnosa na raznorazne načine, od situacija kada dijete, primjerice, svjedoči nasilju koje se događa između roditelja, do toga kada je i samo žrtva nasilja od strane roditelja. Također, ono može biti žrtva ukoliko je predmet ovršnog postupka, što može ostaviti itekako neugodan trag na njegovom psiho-fizičkom stanju. Ukoliko netko od roditelja ima problema s bilo kojom vrstom opijata, može biti žrtva egzistencijalnih problema u obitelji. Postoje i mnogi drugi problemi od kojih je potrebno zaštititi dijete. Jako je važno da, ako jedan roditelj ima problem, drugi ostane pribran i bude sposoban zaštititi dijete. U idealnim bi okolnostima bilo najbolje kada bi dijete odrastalo u zdravoj i funkcionalnoj obitelji koja je u stanju zadovoljiti sve njegove potrebe. Kako bi se izbjegli svi mogući problemi, važno je da u obitelji postoji dobra i zdrava bračna kvaliteta, ali ujedno i dobra međusobna komunikacija među svim njenim članovima.

Cilj istraživanja ovoga diplomskog rada bio je ispitati stavove roditelja o obiteljskim odnosima te uvidjeti u kolikoj mjeri prihvaćaju ili ne prihvaćaju određena ponašanja ili postupke unutar obiteljskog života, te utječu li određene okolnosti na kvalitetu obiteljskog života. Prema glavnoj hipotezi pretpostavilo se da ne postoji statistički značajna povezanost između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja, broja djece u obitelji i razine obrazovanja roditelja. Iz ovoga istraživanja možemo donijeti zaključak da su roditelji itekako svjesni što dobro, a što loše utječe na dijete, ali pitanje je koliko su suzdržani da ispred djeteta ne rade postupke koji štete njihovom psiho-kognitivnom razvoju i koji mogu ostaviti doživotne posljedice na dijete.

Kao glavni zaključak ovoga rada možemo navesti kako je dijete poput spužve koja upija sve što se u okolini događa. Vrlo je važno da se djecu zaštiti od problema, a osobito onih koji im se događaju u vlastitom domu. Roditelji u takvim situacijama postaju svjesni samo sebe i svog problema, te zaboravljaju na dijete, ono što djetetu taj problem nosi i kakve posljedice na njega ostavlja. Roditelji bi se svakako trebali više educirati o ovim temama i biti svjesniji problema jer većina njih vjerojatno nije niti svjesna što dijete proživljava gledajući narušene obiteljske odnose i kakve to posljedice ostavlja na njega.

11. Literatura

- Beyer, R. i Winchester, K. (2006.), *Rastajemo se: kako to objasniti djeci?* Zagreb: Naklada Nika
- Buljan Flander, G. i sur. (2018.), *Znanost i umjetnost odgoja*. Sveta Nedjelja: Geromar d.o.o.
- Buljan Flander, G., Kocijan Hercigonja, D. (2003.), *Zlostavljanje i zanemarivanje djece*. Zagreb: Marko M. usluge d.o.o.
- Covey, S. (1989.), *The 7 Habits of Highly Effective People*, USA: Free Press
- Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006.), *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing: Tehnička knjiga
- Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2000.), *Broj djece u obitelji i spol bračnog partnera kao prediktori bračne kvalitete*, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/31312> (Pristupljeno: 20. siječnja 2023.)
- David H. Olson i Howard L. Barnes (2010). *Family Communication Scale*, Minneapolis, MN, prepare/enrich, LLC
- Fundić, I. (2017.) *Ovisnost u obitelji i utjecaj na razvoj djeteta*, Slavonski Brod: Završni rad, dostupno na : <https://core.ac.uk/download/pdf/264794599.pdf>
- Grgec-Petroci, V., Lacković, Lj., Maleš, D. (2013.), *Obitelji se razlikuju*. Zagreb: Obiteljski centar Grada Zagreba
- Janković, J. (2008), *Obitelj u fokusu*. Zagreb, Etcetera
- Janković, J. (1996.), *Pristupanje obitelji*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Juul J. (2021.), *Granice, blizina, poštovanje*. Zagreb: Harfa
- Juul, J. (2006.), *Ovo sam ja! Tko si ti?* Zagreb: Pelago
- Klasnić, K. (2011). Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu - konceptualne pretpostavke. *Socijalna ekologija*, 20 (3), 335-356.
Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/75365> (Pristupljeno: 19. siječnja 2023.)
- Kranželić-Tavra, V. (2002). *Rizični i zaštitni čimbenici u školskom okruženju kao temelj uspješnije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih*.
- Ljubetić, M. (2007.) *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb, Mali profesor
- Ljubetić, M. (2012.), *Nosi li dobre roditelje roda?!* Zagreb: Profil International
- Oreč, S. (2020.), *Pedagoško obrazovanje roditelja i priprema za roditeljstvo*. Zadar, Diplomski rad, preuzeto s

<https://zir.nsk.hr/islandora/object/unizd:4070/datastream/PDF>

- Pašalić Kreso, A. (2012.) *Koordinate obiteljskog odgoja*. Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu
- Pećnik, N., Radočaj, T. i Tokić, A. (2011). Uvjerenja javnosti o ispravnim roditeljskim postupcima prema djeci najmlađe dobi. *Društvena istraživanja*, 3 (113), 625-646.
- Rosić, V. (2005.), *Odgoj, obitelj, škola*. Rijeka: Žagar
- Rosić, V. i Zloković, J. (2002.), *Prilozi obiteljskoj pedagogiji*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
- Rečić, M. (2006.), *Obilježja dobrog obiteljskog odgoja*. Đakovo: Tempo
- Rečić, M. (1996.), *Odgoj u obitelji*. Đakovo: Tempo
- Robinson, B. and Rhoden, J. (1998.), *Working with Children of Alcoholics: The Practitioner's Handbook*
- Sanderson, S., Sanders Thompson, V. L. (2002). Factors Associated with Perceived Paternal Involvement in Childrearing, *Sex Roles* volume 46, 99-111, Metrics
- Strmečki, V. (2022.), *Djeca roditelja ovisnih o alkoholu*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu
Završni rad, dostupno na:
<https://repositorij.erf.unizg.hr/islandora/object/erf%3A1194/datastream/PDF/view>
- Sveučilišni savjetovanišni centar Sveučilišta u Rijeci - Psihološko savjetovanište Rijeka, 2013. <https://www.ssc.uniri.hr/hr/> (Pristupljeno: 19. siječnja 2023.)
- Van Leeuwen, K. (2004). *Parenting and Personality as Predictors of Child and Adolescent Internalizing and Externalizing Problem Behavior*. Universiteit Gent:Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen. Doktorski rad.
- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji - NN br. 70/2017, čl. 10. (u nastavku ZZNO)
Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_116_1583.html
(Pristupljeno: 19. siječnja 2023.)

12. Prilozi

Prilog 1. Anketni upitnik

STAVOVI O OBITELJSKIM ODNOSIMA

Poštovani roditelju,

ovim upitnikom se žele ispitati stavovi o obiteljskim odnosima. Istraživanje se provodi u svrhu pisanja diplomskog rada i rezultati će se koristiti isključivo u tu svrhu. Sva pitanja su anonimna i molimo Vas da na sva pitanja odgovorite.

Za sva pitanja i nejasnoće možete mi se obratiti na email adresu: khuljev@ffst.hr

Unaprijed zahvaljujem,

Kristina Huljev

1. Vaša dob (molimo upisati): Short answer

Short answer text

2. Vaš spol (označiti jedan odgovor) : *

Muški

Ženski

3. Koliko djece imate (označiti jedan odgovor): *

- Jedno
- Dvoje
- Troje i više

4. Vaše obrazovanje (označiti jedan odgovor) : *

- Nezavršena osnovna škola
- Osnovna škola
- Srednja škola
- Viša škola ili preddiplomski studij
- Fakultet
- Magisterij ili doktorat

5. Jeste li zaposleni (označiti jedan odgovor): *

- Jesam, na neodređeno
- Jesam, ali na određeno (povremeno ili sezonski)
- Nisam

6. S kime trenutačno živite (označiti jedan odgovor) : *

- S partnerom/partnericom i djecom.
- Samo s djecom.
- S djecom i svojim roditeljima.
- S partnerom/partnericom, djecom i svojim roditeljima.
- S partnerom/partnericom, djecom i njegovim/njezinim roditeljima.
- Ostalo

7. Zaokružite tvrdnju s kojom se najviše slažete na razini od 1 do 5, pri čemu brojevi imaju značenje: 1 - uopće se ne slažem, 2 - uglavnom se ne slažem, 3 - nisam siguran/na, 4 - uglavnom se slažem, 5 - u potpunosti se slažem.

Description (optional)

Članovi moje obitelji vrlo su dobri slušači. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Članovi moje obitelji imaju dobru međusobnu komunikaciju. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Članovi moje obitelji mogu mirno međusobno razgovarati o problemima. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Smatram da svađe između roditelja ne utječu na cjelokupan razvoj djeteta. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

U redu je da se roditelji često svađaju. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

U redu je da se roditelji međusobno svađaju pred djetetom/djecom. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

U redu je fizički kazniti dijete kada njegovo ponašanje nije u redu. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Primjereno je verbalno disciplinirati svoje dijete kada učini neku nepodopštinu ("Ništa ne znaš * učiniti kako spada", "Baš si nemoguć/a".)

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Dijete treba poticati da sluša roditelje nagrađivanjem s nečim što je njemu drago. ("Ako urediš * svoju sobu, dobit ćeš nagradu.")

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

U redu je ako roditelj dijete udari po stražnjici ili ruci. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Većina problema u ponašanju djece mogu se riješiti fizičkim kažnjavanjem djeteta. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Ako je dijete učinilo neku nepodopštinu u redu je da roditelj ne želi razgovarati s djetetom i da ga ignorira. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Dijete koje je bilo žrtva narušenih obiteljskih odnosa u budućnosti će i samo biti dio jedne „rastrojene“ obitelji. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Narušeni odnosi (svađe, nasilje, zanemarivanje) među partnerima utječu na cjelokupan razvoj djeteta. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Ja sam dobar roditelj. *

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

POPIS SLIKA

Slika 1. Položaj djeteta u obitelji (Pašalić Kreso, 2012., str. 211)	7
Slika 2. Temeljne odrednice obiteljskog života i obiteljskog odgoja (Pašalić Kreso, 2012., str. 60)	13
Slika 3. Reaktivno ili proaktivno ponašanje (Pašalić Kreso, 2012., prema Covey, 1998., str. 343)	17
Slika 4. Shematski prikaz različitih vrsta nasilja s obzirom na objekt nasilja (Klasnić, 2011.)	17

POPIS TABLICA

Tablica 1. Deskriptivni pokazatelji stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa	34
Tablica 2. Rezultati korelacije između stavova roditelja o kvaliteti obiteljskih odnosa i spola roditelja, broja djece u obitelji i razine obrazovanja roditelja	35

Sažetak

Obitelj je temeljna ljudska zajednica, osobito za dijete koje se rađa ovisno o brizi drugih. Tijekom odrastanja razvija sve veću povezanost s roditeljima i oni su najvažnije stavke u procesu njegova odrastanja. Djeca su izuzetno osjetljiva skupina pa je jako važno kako im pristupamo, osobito kada su u pitanju najranije godine života. Osobitu odgovornost trebali bi posvetiti roditelji i biti svjesni toga kako se ponašaju ispred djece i te da određena nefunkcionalna stanja u obitelji mogu ozbiljno narušiti kvalitetu djetetova života i ostaviti cjeloživotne posljedice. Kako bi se to stanje izbjeglo, roditelji bi trebali svakodnevno pričati sa svojom djecom, a, ukoliko imaju međusobnih problema, trebali bi se potruditi da dijete to ne osjeti na vlastitoj koži. Dijete se zbog tih razloga nipošto ne smije zanemarivati, kriviti, udarati i postajati žrtva narušenih obiteljskih odnosa. Cilj ovoga rada bio je ispitati kako dijete može biti žrtva narušenih obiteljskih odnosa i kako uopće dolazi do situacija gdje postane dio istih. Za potrebe ovoga rada provedeno je istraživanje unutar kojeg su se ispitivali stavovi roditelja o obiteljskim odnosima. Donesen je zaključak da nema statistički značajne povezanosti između stavova roditelja o poželjnim roditeljskim ponašanjima i spola roditelja, broja djece u obitelji i razine obrazovanja roditelja. Na temelju ovoga istraživanja možemo zaključiti da su roditelji itekako svjesni poželjnih i nepoželjnih ponašanja unutar obitelji, ali ne možemo sa sigurnošću reći koliko njih takva ponašanja zaista i izbjegava. Možemo se jedino posvetiti češćem poticanju na razgovor o ovakvim temama i tome da se za roditelje provode organizirana izlaganja na ovu temu kako bi bili sve svjesniji težine problema i kako bi se takva ponašanja u budućnosti pokušala suzbiti.

Ključne riječi: do 5 riječi - dijete, obitelj, odnosi, komunikacija, funkcioniranje

Abstract

The family is the fundamental human community, especially for a child who is born dependent on the care of others. While growing up, a growing connection with parents develops and they are the most important link in the process of growing up. Children are an extremely sensitive group, so it is extremely important how we approach them, especially when it comes to the early years of life. Particular responsibility should be given to parents, and they should be aware of how they behave in front of their children and how certain dysfunctional conditions in the family can seriously damage the quality of the child's life and leave lifelong consequences for the child. In order to avoid this situation, parents should talk to their children every day. If parents are experiencing marital problems, they should do their best so that the child does not notice those problems. For these reasons, the child must never be neglected, blamed, hit and become a victim of broken family relations. The aim of this paper was to examine how a child can be a victim of broken family relationships, and how such a situation occurs where a child becomes a part of them. Within this work, research was conducted in which parents' views on family relationships were examined. It was concluded that there is no statistically significant connection between parents' views on desirable parenting behaviors and parents' gender, the number of children in the family, and the parents' level of education. Based on this research, we can conclude that parents are well aware of desirable and undesirable behaviors within the family, but we cannot say with certainty how much they actually avoid such behavior. We can only dedicate ourselves to encouraging parents to talk about these topics more often, and to organize presentations on this topic for parents so that they are more aware of the seriousness of this problem and to try to suppress such behavior in the future.

Keywords: child, family, relationships, communication, functioning.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Kristina Huljev, kao pristupnica za stjecanje zvanja magistrice primarnog obrazovanja, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također, izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije korišten za drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 27. lipnja 2023.

Potpis

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA U SPLITU

Student/Studentica: Kristina Huljev

Naslov rada: Dijete kao žrtva narušenih obiteljskih odnosa

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: pedagogija

Vrsta rada: Diplomski rad

Mentor/Mentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): doc. dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Sumentor/Sumentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime):

Članovi Povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): izv. prof. dr. sc. Ines Blažević, doc. dr. sc. Suzana Tomaš

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br.123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci/12 mjeseci /24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 27. lipnja 2023.

Potpis studenta/studentice:

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: Kristina Huđev

Naslov rada: Dijete kao žrtva narušenih

Znanstveno područje i polje: obiteljskih odnosa

Vrsta rada: Obiteljska pedagogija

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Diplomski rad

doc. dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

izv. prof. dr. sc. Ines Blažević, doc. dr. sc. Suzana Tomaš

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 27.6.2023.

Potpis studenta/studentice: K. Huđev

Napomena:
U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.